

Zo sluiten basiszorg en specialistische jeugdhulp naadloos op elkaar aan

Tips van gemeenten, professionals en cliënten

Inhoud

Introductie

p.3

Professionals over succesfactoren

p.5

Passende jeugdhulp: wat zeggen cliënten?

p.6

Achtergrondinformatie

p.7

Wat heeft het Nederlands Jeugdinstituut jou te bieden?

p.8

Meer lezen over integrale jeugdhulp en samenwerken in de wijk?

In het dossier [Integrale Jeugdhulp](#) vindt u achtergrondinformatie en praktijkvoorbeelden van hulp aan jeugd en gezin waarbij verschillende hulpverleners betrokken zijn. In het dossier [Samenwerken in de wijk](#) vindt u meer informatie over de wijze waarop professionals in de wijk samenwerken bij de hulp aan jeugd en gezin.

Toolbox voor wijkteams

De toolbox [Wijkteams werken met jeugd](#) biedt een overzicht van kennis voor professionals die in een wijkteam werken met kinderen, opvoeders en gezinnen. Bijvoorbeeld over veiligheid thuis en op school, problematisch gedrag en ouderschap. Het gaat om kennis over wat werkt in de hulp aan kinderen, opvoeders en gezinnen, maar ook over de hulpmiddelen die daarbij bruikbaar zijn.

Introductie

Hoe zorg je dat kinderen zo snel mogelijk specialistische jeugdhulp krijgen als ze die nodig hebben? Wat kunnen gemeenten en professionals op dit punt van elkaar leren? Deze brochure bevat tips uit de praktijk voor gemeenten en professionals.

Hoe ziet het er in de praktijk uit?

Gemeenten en professionals hebben in de praktijk verschillende manieren om de basiszorg op de specialistische zorg te laten aansluiten. Dit is afhankelijk van hoe de gemeente de toegang tot de jeugdhulp heeft ingericht en de daarmee samenhangende samenwerkingsafspraken die zijn gemaakt. Zo zijn er professionals die al in een vroeg stadium specialisten consulteren om een inschatting te kunnen maken van de zorgbehoefte. Of andersom: specialisten die een kind of gezin in behandeling hebben en een professional uit de basiszorg vragen om aanvullende ondersteuning te geven. We zien ook dat kind en gezin overgedragen worden aan een specialist.

Basiszorg: hoe zit dat ook alweer?

Basiszorg is lichte hulp die het wijkteam, het Centrum voor Jeugd en Gezin of de huisarts biedt aan kinderen en gezinnen. Basiszorg is dichtbij huis, zo kort en zo licht mogelijk en wordt ingezet als kinderen en gezinnen er zelf niet uitkomen. Als de basiszorg niet toereikend is, wordt gespecialiseerde hulp ingeschakeld. Onderzoek en praktijk wijzen uit dat een goede aansluiting tussen basiszorg en gespecialiseerde zorg een belangrijke succesfactor is in de hulpverlening aan kinderen en hun gezinnen.

10 succesfactoren voor een goede samenwerking ... volgens gemeenten, specialisten en wijkteammedewerkers

1. Stel het belang van het kind en gezin voorop.
2. Bespreek met gemeente, basiszorg en specialistische zorg hoe je goede aansluiting organiseert.
3. Wees duidelijk over de competenties die medewerkers in de basiszorg minimaal moeten hebben.
4. Zet kwaliteit van zorg structureel op de agenda.
5. Laat casussen en inhoud leidend zijn, niet procedures, processen of geld.
6. Zorg voor transparantie en eenduidigheid over de werkwijze van basiszorg en specialistische zorg.
7. Zorg dat er vanuit de basiszorg specialisten op oproepbasis kunnen worden geconsulteerd.
8. Zorg dat basiszorgteams jeugdexpertise in huis hebben.
9. Monitor de effecten van de aansluiting van basiszorg op specialistische jeugdhulp en voer verbeteringen door.
10. Maak duidelijke afspraken over de wijze waarop de overgang van basiszorg naar specialistische zorg geregeld is. Zorg dat kind en gezin zo min mogelijk last hebben van een wisseling van de wacht en zo snel mogelijk de juiste hulp krijgen.

Waarom is naadloos aansluiten zo belangrijk?

Kinderen en gezinnen worden beter geholpen als de basiszorg en specialistische zorg op elkaar aansluiten en de hulp niet wordt onderbroken. Als er iets misgaat in de jeugdhulp, is dat vaak terug te voeren op bijvoorbeeld een lange wachtlijst, wisseling van hulpverlener of onzorgvuldige overdracht. Als professionals in de basiszorg en specialistische zorg goede samenwerkingsafspraken maken, kan het aantal overgangsmomenten worden beperkt. Daarmee wordt de kwaliteit van de zorg voor gezinnen beter.

‘Goede aansluiting vraagt om goede samenwerking waarbij professionals snel kunnen schakelen tussen basiszorg en specialistische zorg’

Professionals over succesfactoren

Tips voor succesvol samenwerken

- Zorg voor een vaste contactpersoon vanuit de basiszorg.
- Wees vooraf helder over de verdeling van rollen, taken en de regie op veiligheid.
- Organiseer structureel overleg tussen basiszorg, specialisten en cliënten.
- Leg de regie bij ouders en jongeren. Laat ze zelf een zorgaanbieder en hulpverlener kiezen.
- Geef het gezin tips die helpen bij het maken van keuzes.
- Stem af met andere partijen waarmee het gezin te maken heeft, zoals: onderwijs, geïndiceerde instellingen, Veilig Thuis.
- Heb lef en durf te veranderen: laat je denken niet inperken door systemen.

Tips voor soepele communicatie

- Zorg dat de contactgegevens kloppen.
- Reageer snel op mails en vragen.
- Betrek alle partijen bij de overleggen, zowel cliënt als wijkteamprofessional en specialist.
- Bespreek openlijk de mogelijkheden en beperkingen, emoties en belangen.
- Wees duidelijk over wat een wijkteam en een specialist te bieden hebben. Geef aan wat ieders rol is.
- Benadruk steeds wat de meerwaarde is van elkaar aanvullen.
- Erken elkaars deskundigheid.

Tips voor heldere regievoering

- Zorg dat iedereen (wijkprofessional, specialist en gemeente) het eens is over wat goede regie is.
- Neem als uitgangspunt dat de regie bij kind en gezin ligt.
- Wees duidelijk over wie de regie heeft op veiligheid en wie verantwoordelijk is voor de behandeling.
- Maak samen afspraken over hoe de contacten tussen de verschillende betrokkenen geregeld zijn.
- Leg alle afspraken vast.
- Zorg dat er overeenstemming is over de zorgvraag en gekozen hulp.
- Zorg dat er een vaste contactpersoon vanuit het wijkteam betrokken blijft.

Tips voor gemeenten

Gemeenten zorgen voor de randvoorwaarden voor een goede aansluiting tussen basiszorg en specialistische hulp. Wat werkt volgens professionals?

- Betrek een onafhankelijke partij bij de lokale inrichting van zorg zodat basiszorg en specialistische zorg op elkaar aansluiten.
- Onderzoek de effecten van de verschillende werkwijzen op gezinnen.
- Geef professionals tijd en ruimte om een goede aansluiting te realiseren en contact met kinderen en hun gezinnen te onderhouden.

Passende jeugdhulp: wat zeggen cliënten?

Tips van cliënten voor hulpverleners

- Geef jongeren en ouders advies over de hulp en specialisten die beschikbaar zijn. Zij kunnen dan samen daarover beslissen.
- Houd altijd contact, laat weten als er lange wachttijden zijn en leg uit hoe dit komt.
- Kijk naar tussenoplossingen, als er wachttijden zijn.
- Vraag het kind/gezin toestemming om contact op te nemen met partijen die een rol kunnen spelen bij het oplossen van andere problemen (denk aan de woningbouwvereniging, schuldhulpverlening en het netwerk).
- Check tussendoor hoe het gaat, ook al heb je doorverwezen naar een specialist.
- Zorg voor een contactpersoon uit de basiszorg die zo nodig ook andere zorg of zaken regelt.
- Denk mee met cliënten over waar zij terecht kunnen.

Tips van cliënten voor gemeenten

- Geef goede informatie over de hulpverlening voor jongeren en ouders in de gemeente.
- Geef tijd, ruimte en vertrouwen aan professionals, zodat zij een goed contact met gezinnen kunnen onderhouden. Als een gemeente professionals ruggeleuning geeft, krijgt de hulpverlening veel meer voor elkaar.
- Kijk goed hoe andere gemeenten en andere landen dit aanpakken: wat kunnen we leren van elkaar?

Achtergrondinformatie

Deze brochure is gebaseerd op:

Landelijke en regionale bijeenkomsten met professionals van wijkteams, CJG's, gespecialiseerde zorg en beleidsmakers van gemeenten. Ook zijn er gesprekken gevoerd met cliënten.

Over deze serie brochures

Hoe geven professionals en gemeenten vorm aan de lokale basiszorg voor jeugd en gezin? Dat is de centrale vraag in deze brochurereeks. De brochures zijn voor overheden, beleidsmakers van gemeenten, onderwijs en zorginstellingen en professionals die zich bezighouden met jeugd- en opvoedingsvraagstukken.

De brochures zijn gebaseerd op praktijkonderzoek van het Nederlands Jeugdinstituut in 2016 en ontwikkeld binnen het programma 'Basiszorg voor Jeugd en Gezin'. Met dit programma wil het Nederlands Jeugdinstituut bijdragen aan kwalitatief goede en toegankelijke hulp en ondersteuning voor gezinnen.

In deze serie verschenen ook:

- 'Zo creëren professionals ruimte in jeugd- en wijkteams. Tips voor professionals en gemeenten'
- 'Zo zorg je dat kinderen veilig opgroeien. 10 reflectievragen voor wijkteamprofessionals'
- 'Generalistisch werken met jeugd en gezin in de wijk. 10 taken in de praktijk'

In het kader van het project 'Integraal Werken in de Wijk' hebben het Nederlands Jeugdinstituut, Movisie, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Vilans en de Werkplaatsen Sociaal Domein de krachten gebundeld om samen met professionals en beleidsmakers uit de praktijk kennis over integraal werken in de wijk bij meervoudige vragen en problemen te ontwikkelen en toegankelijk te maken.

In dit kader verscheen onder andere 'Samenwerken in de wijk. Tien vragen rondom de samenwerking tussen sociale wijkteams en andere professionals'.

Meer informatie: www.integraalwerkenindewijk.nl

Wat heeft het Nederlands Jeugdinstituut jou te bieden?

Het Nederlands Jeugdinstituut wil eraan bijdragen dat ieder kind in Nederland veilig, gezond en kansrijk opgroeit. We willen dat ieder kind de ondersteuning krijgt die het nodig heeft: thuis, op school en in de wijk. We doen dat door kennis en ervaringen uit de praktijk te verzamelen, te valideren, te verrijken en vervolgens te verspreiden. Een deel van deze kennis komt tot stand met publieke gelden en verstrekken wij daarom gratis via dossiers en databanken op onze website: www.nji.nl.

Het Nederlands Jeugdinstituut wil met het programma Basiszorg voor Jeugd en Gezin bijdragen aan kwalitatief goede en toegankelijke hulp en ondersteuning voor gezinnen. Hierbij staan integraal samenwerken, een optimale aansluiting, professionalisering van wijkteams en effectieve preventie centraal. Gemeenten, instellingen en professionals kunnen een beroep doen op het Nederlands Jeugdinstituut voor advies en ondersteuning op maat, trainingen, implementatie, projectbegeleiding en praktijkonderzoek.

Nederlands
Jeugdinstituut

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221
3501 DE Utrecht

T 030 230 6344
E info@nji.nl
www.nji.nl

© 2017, Nederlands Jeugdinstituut

Auteurs Marjan de Lange en Elle Verheijden
Fotografie Martine Hoving
Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

